

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Α.ΔΙ.Π.
ΑΡΧΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ & ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

HELLENIC REPUBLIC
H.Q.A.
HELLENIC QUALITY ASSURANCE AND AC-
CREDITATION AGENCY

Γνώμη της ΑΔΙΠ
για την
Εθνική Στρατηγική
για την
Ανώτατη Εκπαίδευση

Ιούνιος 2015

Περιεχόμενα

1	Εισαγωγή.....	1
2	Το όραμα της Ανώτατης Εκπαίδευσης	2
3	Η υφιστάμενη κατάσταση στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Τα δεδομένα της αξιολόγησης των ΑΕΙ.....	3
3.1	Η εξέλιξη του φοιτητικού πληθυσμού και των αποφοίτων	3
3.2	Η Χρηματοδότηση των ΑΕΙ	3
3.3	Το Πρόγραμμα Σπουδών και η Διδασκαλία	5
3.4	Η Έρευνα	7
3.5	Οι Υποδομές	7
3.6	Η Εξωτερική Αξιολόγηση των Ακαδημαϊκών Μονάδων και η Αυτοαξιολόγηση των Ιδρυμάτων	8
4	Πλαίσιο Αρχών για την ανάπτυξη Στρατηγικής.....	11
4.1	Το εξωτερικό περιβάλλον των Ιδρυμάτων	11
4.2	Το εσωτερικό περιβάλλον των Ιδρυμάτων	12
5	Στρατηγική ανάλυση (SWOT analysis - Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats)	14
5.1	Θετικά, ισχυρά σημεία	14
5.2	Αδυναμίες	14
5.3	Ευκαιρίες- Προοπτικές	15
5.4	Κίνδυνοι-Απειλές	16
6	Πλαίσιο Διάγνωσης Στρατηγικής.....	17
7	Συστάσεις για τη συγκρότηση της εθνικής στρατηγικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση και διατύπωση στρατηγικών στόχων και δράσεων.....	20
7.1	Στρατηγικοί Στόχοι	20
7.1.1	Αναβάθμιση της ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης.	20

7.1.2	Βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και του ανοιχτού χαρακτήρα της Ανώτατης Εκπαίδευσης.	21
7.1.3	Βελτίωση της πρόσβασης στη δια βίου μάθηση, αναβάθμιση των δεξιοτήτων και ικανοτήτων και σύνδεση εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας.	23
7.1.4	Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας.	24
7.2	Απεικόνιση Στρατηγικού και Επιχειρησιακού Προγραμματισμού	27
7.3	Προγραμματισμός Δράσεων	28
8	Παραρτήματα	37
8.1	Παράρτημα 1: Ποιοτική Αποτίμηση Ιδρυματικών Εκθέσεων Εσωτερικής Αξιολόγησης	37
8.2	Παράρτημα 2: Ρυθμός Αποφοίτησης ανά έτος ανά Ίδρυμα (Σύγκριση 2009 – 2013)	37
8.3	Παράρτημα 3: Απόκλιση μεταξύ Απαιτούμενου και Διαθέσιμου Διδακτικού Προσωπικού	37
8.4	Παράρτημα 4: Απόκλιση Μεταξύ Εισακτέων και Φοιτητών/Σπουδαστών που μπορεί να εκπαιδεύσει το Ίδρυμα	37

1 Εισαγωγή

Η Α.ΔΙ.Π. έχει ως νομοθετημένη αποστολή τη «διασφάλιση υψηλής ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση. Στο πλαίσιο της αποστολής της, η Αρχή υποστηρίζει την πολιτεία και τα Α.Ε.Ι. στη διαμόρφωση και υλοποίηση της εθνικής στρατηγικής για την ανώτατη εκπαίδευση και πιστοποιεί την ποιότητα της λειτουργίας των Α.Ε.Ι.».

Στο πλαίσιο αυτό, η ΑΔΙΠ διατυπώνει γνώμη κάθε φορά που ερωτάται για θέματα που αφορούν στην εθνική στρατηγική για την Ανώτατη Εκπαίδευση, με στόχο τη στήριξη της πολιτείας και των ΑΕΙ.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, το πρόγραμμα εθνικής στρατηγικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση:

α) καταρτίζεται ανά τετραετία από τον Υπουργό Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, ύστερα από δημόσια διαβούλευση και γνώμη της Α.ΔΙ.Π

β) περιλαμβάνει, ιδίως, μεσοπρόθεσμους στόχους, κατευθύνσεις, σχέδια επενδύσεων, προγράμματα ή επί μέρους δράσεις της εθνικής πολιτικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση

γ) δύναται να εξειδικεύεται σε ετήσια βάση και αναφέρεται σε όλες τις δράσεις εφαρμογής της εθνικής πολιτικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση.

Για την κατάρτιση του προγράμματος εθνικής στρατηγικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση, λαμβάνονται υπόψη οι δράσεις που αναπτύσσονται στο πλαίσιο της εθνικής και ευρωπαϊκής πολιτικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση και την έρευνα.

Για να καταστήσει ευχερέστερη την, εκ μέρους του Υπουργείου, κατάστρωση της εθνικής στρατηγικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση, η Α.ΔΙ.Π παρουσιάζει στοιχεία, παρέχει πληροφορίες ως προς την υφιστάμενη κατάσταση των ΑΕΙ της χώρας και διατυπώνει σχετικές προτάσεις. Κατανοώντας την ανάγκη για μια εκ των προτέρων (ex ante) έκφραση γνώμης για την εθνική στρατηγική, παραμένει στη διάθεση του Υπουργείου για να εκφράσει και μια εκ των υστέρων (ex post) σχετική γνώμη, εφ' όσον αυτό της ζητηθεί.

2 Το όραμα της Ανώτατης Εκπαίδευσης

Το όραμα, από το οποίο μπορεί να διαπνέεται η εθνική στρατηγική για την Ανώτατη Εκπαίδευση, κατά την επόμενη πενταετία, είναι να αξιοποιηθούν τα ελληνικά ΑΕΙ ως βασικοί συντελεστές της ανόρθωσης της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας, για την αντιμετώπιση της κρίσης και την εφαρμογή ενός νέου μοντέλου ανάπτυξης της χώρας. Η Ανώτατη Εκπαίδευση, στις επόμενες δεκαετίες, θα πρέπει να διαδραματίσει έναν κεντρικό ρόλο για τη μετατροπή της εθνικής οικονομίας σε μια παραγωγική οικονομία, βασισμένη στη γνώση και την καινοτομία, για βιώσιμες επιχειρήσεις και ελκυστικά ΑΕΙ που θα παράγουν επιστήμονες με δημιουργικό τρόπο σκέψης, ευρεία μόρφωση και γνώσεις αιχμής σε μια χώρα με υψηλή ποιότητα ζωής, πολιτιστική ζωντάνια και χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς.

Οι απαιτήσεις, πάνω στις οποίες είναι δυνατόν να στηρίζεται μια πολιτική αναδιάρθρωσης της Ανώτατης Εκπαίδευσης, κατά τη διατυπωμένη άποψη της ΑΔΙΠ, έχουν ως εξής:

- Εξυπηρέτηση εθνικών αναπτυξιακών στόχων.
- Ανταπόκριση στην κοινωνική απαίτηση για βέλτιστη εκπαίδευση ευρύτερων κοινωνικών στρωμάτων.
- Καλλιέργεια επιστημονικών και τεχνικών πεδίων ή πεδίων διεπιστημονικού χαρακτήρα, που κρίνονται απαραίτητα για την οικονομικό-κοινωνική ανάπτυξη της χώρας.
- Δημιουργία δυναμικών επιστημονικών μονάδων με διεθνές κύρος.
- Ενίσχυση επαφών και συνεργασιών μεταξύ διδακτικού προσωπικού διαφορετικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων.
- Δημιουργία λειτουργικότερων οργανωτικών δομών.
- Βέλτιστη αξιοποίηση υπηρετούντος ανθρώπινου δυναμικού και υπάρχουσών εκπαιδευτικών και ερευνητικών υποδομών.
- Επίτευξη καλύτερης σχέσης κόστους-οφέλους μέσω αξιοποίησης και εξοικονόμησης πόρων.
- Βελτίωση βιβλιοθηκών και υπηρεσιών πληροφόρησης.
- Βελτίωση ποιότητας διοικητικών υπηρεσιών.

Η Αρχή θεωρεί ότι οι παραπάνω απαιτήσεις είναι δυνατό να αποτελέσουν - ακόμα και σήμερα- μια καλή βάση, επί της οποίας μπορεί να συγκροτηθεί μια εθνική στρατηγική για την Ανώτατη Εκπαίδευση, έχοντας ως οδηγό το όραμα για την επόμενη πενταετία.

3 Η υφιστάμενη κατάσταση στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Τα δεδομένα της αξιολόγησης των ΑΕΙ

3.1 Η εξέλιξη του φοιτητικού πληθυσμού και των αποφοίτων

Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ το 27% των ενηλίκων στην Ελλάδα κατά το 2012 είχε μορφωτικό επίπεδο Ανώτατης Εκπαίδευσης, ενώ σημειώθηκε αύξηση κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες από το 2010 κατά το οποίο το ποσοστό ήταν 25% και έξι ποσοστιαίες μονάδες από το 2005 κατά το οποίο το ποσοστό ήταν 21%. Παρά τη μεγάλη αύξηση, το ποσοστό παραμένει ελαφρώς κάτω από το μέσο όρο του ΟΟΣΑ, το οποίο κατά το 2012 ήταν 33% καθώς κάτω από το μέσο όρο της EU21 που κατά το ίδιο έτος ήταν 29%. Σημειώνουμε ότι ο Ευρωπαϊκός στόχος για το 2020 είναι να έχει το 40% του πληθυσμού πτυχίο Ανώτατης Εκπαίδευσης. Ο μέσος ρυθμός αποφοίτησης ο οποίος είναι κρίσιμος παράγοντας στην αύξηση του αριθμού πτυχιούχων Ανώτατης Εκπαίδευσης παρουσιάζει σχετική σταθερότητα συνολικά για τα ΑΕΙ την τελευταία πενταετία. Κατά το διάστημα 2009-2014 εμφανίζεται αύξηση του ρυθμού κατά 3,97% στα Πανεπιστήμια ενώ στα ΤΕΙ εμφανίζεται μείωση κατά 8,03%. Το γενικό ποσοστό των αποφοίτων ανά έτος, κατά τα πέντε τελευταία χρόνια, ανέρχεται στο 18% περίπου του συνόλου των ενεργών φοιτητών. Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ η ανεργία στους πτυχιούχους ανώτατης εκπαίδευσης είναι μικρότερη από την ανεργία των αποφοίτων των δύο κατώτερων βαθμίδων εκπαίδευσης, ενώ ακόμη μικρότερα ποσοστά σημειώνονται στους κατόχους μεταπτυχιακού και διδακτορικού τίτλου. Η σχετικά αυξημένη απασχόληση στους κατόχους μεταπτυχιακού και διδακτορικού, αποδίδεται στην υποκατάσταση εργαζομένων με λιγότερα εκπαιδευτικά προσόντα και όχι απαραίτητα στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης υψηλού εκπαιδευτικού επιπέδου. Όσον αφορά στον αριθμό των φοιτητών κατά το ακαδημαϊκό έτος 2012/2013, σημειώθηκε αύξηση κατά 11% σε σύγκριση με το ακαδημαϊκό έτος 2009/2010, ενώ ο αριθμός του διδακτικού προσωπικού κατά το ίδιο διάστημα, παρουσίασε μείωση κατά 30%.

3.2 Η Χρηματοδότηση των ΑΕΙ

Κατά την τελευταία τετραετία, η δημόσια χρηματοδότηση των ΑΕΙ παρουσίασε ρυθμούς μείωσης έως 50%, σε σύγκριση με το ακαδημαϊκό έτος 2009/2010. Η Ανώτατη Εκπαίδευση στην Ευρώπη αντιμετωπίζει σήμερα ένα απαιτητικό και πολύπλοκο οικονομικό πλαίσιο, σύμφωνα με το οποίο οι παραδοσιακές πηγές χρηματοδότησης έχουν μετασχηματισθεί και συνεχώς εξελίσσονται. Επιπλέον, οι δημόσιες πηγές χρηματοδότησης δεν είναι πλέον τόσο γενναιόδωρες, όσο στο παρελθόν, και μάλιστα είναι πιο απαιτητικές και ανταγωνιστικές. Οι αλλαγές είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την Ευρώπη, διότι μέχρι πρότινος η χρηματοδότηση στηριζόταν στη δημόσια χρηματοδότηση. Η τρέχουσα,

όμως, οικονομική και χρηματοδοτική κρίση, και ιδιαίτερα στην Ελλάδα, επέτεινε αυτά τα προβλήματα. Επιπρόσθετα, υπάρχει διαρκής πίεση για διατήρηση του δημόσιου χαρακτήρα της χρηματοδότησης στα ΑΕΙ, αλλά ταυτόχρονα πίεση για εύρεση εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης. Η αποτελεσματικότητα της χρηματοδότησης σε σχέση με συγκεκριμένα κριτήρια ή πολιτικές είναι, επίσης, ένας σημαντικός παράγοντας που πρέπει να ληφθεί υπόψη.

Η αποτελεσματικότητα της χρηματοδότησης

Η αποτελεσματικότητα της χρηματοδότησης στα ΑΕΙ στην Ευρώπη συνιστά αντικείμενο αρκετών μελετών, όπως, για παράδειγμα, το πρόγραμμα DEFINE, στο οποίο συμμετέχουν η Ένωση Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων (EUA), σε συνεργασία με το Κέντρο Έρευνας Πολιτικών για την Ανώτατη Εκπαίδευση (Πορτογαλία, CIPES) και τα Πανεπιστήμια της Οξφόρδης (Ηνωμένο Βασίλειο), του Aalto (Φινλανδία), του Erlangen-Nuremberg (Γερμανία), και της Σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων της Κοπεγχάγης (Δανία). Το συγκεκριμένο πρόγραμμα περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη δημιουργία ομάδων από πανεπιστημιακούς, που θα αναφέρονται σε καλές πρακτικές, προκλήσεις και αδυναμίες. Επιπλέον, θα μελετηθεί η επίδραση δεικτών αποτελεσματικότητας της χρηματοδότησης, όπως η δημιουργία μηχανισμών μέτρησης επιδόσεων και σχημάτων αριστείας. Στο τέλος του προγράμματος (Νοέμβριος 2015), θα διατυπωθούν προτάσεις και συστάσεις για την ανάπτυξη στρατηγικών, ώστε να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα της χρηματοδότησης. Επισημαίνεται ότι, στην αναφορά των Estermann et al (Thomas Estermann, Enora Bennetot Pruvot, and Anna-Lena C Laeys-Kulik, *DEFINE interim report, Designing strategies for efficient funding of higher education in Europe*, European University Association, 2013.), το Νοέμβριο του 2013, η Ελλάδα, παρ' όλο που συμμετείχε με δεδομένα, δεν είχε απαντήσει στο σχετικό ερωτηματολόγιο. Στην παραπάνω αναφορά καταγράφονται 24 δείκτες, με ειδική βαρύτητα ο καθένας, στους οποίους μπορεί να στηριχθεί ένας αλγόριθμος για τη χρηματοδότηση των ΑΕΙ. Επιπλέον επισημαίνεται η ανάγκη διαφάνειας στην κατανομή, τη διαχείριση και τη χρήση των χρηματοδοτήσεων, καθώς επίσης και ο κοινωνικός απολογισμός της διάθεσής των.

Η χρηματοδότηση της Αριστείας

Ο Στρατηγικός Σχεδιασμός για την Ανώτατη Εκπαίδευση θα πρέπει να περιλαμβάνει δράση για τη χρηματοδότηση της Αριστείας. Η Αριστεία στην Ανώτατη Εκπαίδευση θα πρέπει να ενδυναμωθεί, και ταυτόχρονα να παρακολουθείται με μετρήσιμους δείκτες. Οι θύλακες Αριστείας θα πρέπει να αντιμετωπισθούν, σε συνδυασμό με τη δυνατότητά τους να προσελκύουν χρηματοδοτήσεις από άλλες πηγές εκτός δημοσίων δαπανών, όπως, για παράδειγμα, προσέλκυση χρηματοδοτούμενων έργων από Ευρωπαϊκά κον-

δύλια, από Ιδρύματα του εσωτερικού και του εξωτερικού, που παρέχουν χρηματοδοτήσεις.

Τα Δίδακτρα

Στις Ευρωπαϊκές χώρες, τα δίδακτρα και οι επιχορηγήσεις προς τους φοιτητές διαφέρουν. Σύμφωνα με τη μελέτη που δημοσιεύτηκε τον Οκτώβριο του 2014 από το δίκτυο Eurydice της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-1171_en.htm), το σύστημα των διδάκτρων στην Ευρώπη παρέμεινε σταθερό σε 33 χώρες παρά τις εξαιρέσεις. Η Γερμανία, για παράδειγμα, κατήργησε πρόσφατα (2014) τα δίδακτρα, τα οποία εισήγαγε το 2007. Το 2014, η Εσθονία άλλαξε ριζικά τον τρόπο χρηματοδότησης, εισάγοντας δίδακτρα ανάλογα με την απόδοση των φοιτητών, δηλαδή εισήγαγε δίδακτρα για φοιτητές, που δεν παραμένουν προσηλωμένοι στον εκπαιδευτικό τους στόχο (δεν πετυχαίνουν τον απαιτούμενο αριθμό πιστωτικών μονάδων κάθε έτος). Δίδακτρα έχουν εισαχθεί και σε άλλες χώρες, σε συνδυασμό με τη χαμηλή απόδοση στις σπουδές, όπως στην Τσεχία, Ισπανία, Κροατία, Ουγγαρία, Αυστρία, Πολωνία και Σλοβακία (έκθεση Eurydice). Τα υψηλότερα δίδακτρα καταβάλλουν οι φοιτητές στο Ηνωμένο Βασίλειο, και ακολουθούν η Ιρλανδία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Ουγγαρία και Ολλανδία.

3.3 Το Πρόγραμμα Σπουδών και η Διδασκαλία

Τα προγράμματα σπουδών των ΑΕΙ κρίνονται ως υψηλού επιπέδου από τις Εκθέσεις Εξωτερικής Αξιολόγησης ως προς:

- Τη δομή και την οργάνωσή τους, τόσο ως προς τη διάρθρωση (π.χ. αλληλουχία μαθημάτων, σύστημα μαθημάτων, ECTS), αλλά και ως προς το περιεχόμενο.
- Την ύπαρξη διαδικασιών επικαιροποίησης.
- Το επίπεδο των πτυχιακών εργασιών με βάση το χρόνο εκπόνησής τους, την ποιότητα επίβλεψης και την αξιολόγησή τους.
- Το επίπεδο της πρακτικής άσκησης.

Η Α.Δι.Π. εκτιμά ότι η πρακτική άσκηση θα πρέπει να συνεχίσει να χρηματοδοτείται μέσω των πόρων του ΕΣΠΑ 2014-2020 του Υπουργείου Παιδείας, σε συνέχεια και της δράσης χρηματοδότησής της από το ΕΣΠΑ 2007-2013.

Η εικόνα, που εμφανίζεται ως προς την ύπαρξη επικαλύψεων ύλης και υπερβολικού αριθμού μαθημάτων στα Προγράμματα Σπουδών, θα πρέπει να βελτιωθεί.

Η Διδασκαλία κρίνεται ότι βρίσκεται σε αρκετά υψηλό επίπεδο από τις Εκθέσεις Εξωτερικής Αξιολόγησης ως προς:

- Τη συνεργασία καθηγητών-φοιτητών, τόσο στο πλαίσιο της διδασκαλίας, αλλά και πέραν αυτής, τη συνολική υποστήριξη καθηγητών προς φοιτητές και τα υψηλά επίπεδα προσβασιμότητας των φοιτητών στους καθηγητές τους.
- Την εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων διδασκαλίας στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Λιγότερο θετική εμφανίζεται η επίδοση ως προς τη σύνδεση της διδασκαλίας με την έρευνα, αναφορικά με τη συστηματική ενσωμάτωση ερευνητικών αποτελεσμάτων και την εισαγωγή μαθήματος ερευνητικής μεθοδολογίας, στο πλαίσιο του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών.

Σχετικά χαμηλή επίδοση καταγράφεται ως προς:

- Το σύστημα αξιολόγησης της διδασκαλίας από τους φοιτητές, μέσω ερωτηματολογίων σχετικά με την ορθότητα εφαρμογής του, τη συμμετοχή των φοιτητών, τη συστηματική διάχυση και αξιοποίηση των πορισμάτων του. Το θέμα αυτό καταγράφεται συστηματικά στις Ιδρυματικές Εκθέσεις.
- Την ύπαρξη και αξιοποίηση σύγχρονου υλικοτεχνικού εξοπλισμού για τη διεξαγωγή της εργαστηριακής διδασκαλίας.

Η Α.ΔΙ.Π. εκτιμά ότι το παραπάνω θέμα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης, προβληματισμού και ενεργειών μεταξύ των Ιδρυμάτων και της Πολιτείας για την αξιοποίηση των πόρων του ΕΣΠΑ 2014-2020 από το Υπουργείο.

Από την αποτύπωση των σχετικών ποσοτικών στοιχείων προκύπτουν τα εξής:

Στις Εκθέσεις Εξωτερικής Αξιολόγησης υπάρχει συχνή αναφορά στα θέματα μη επαρκούς στελέχωσης σε διδακτικό προσωπικό. Από τα δεδομένα των Ιδρυματικών Εκθέσεων εσωτερικής αξιολόγησης, και ειδικότερα από τα στοιχεία του ακαδημαϊκού έτους 2013-2014, προκύπτει ότι η απόκλιση μεταξύ του υφιστάμενου(μόνιμου) και του αναγκαίου διδακτικού προσωπικού είναι υψηλή και επιπλέον σημειώνονται μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ διαφορετικών Ιδρυμάτων ή Τμημάτων, κυρίως στα ΤΕΙ. Ο μέσος συντελεστής διδακτικού προσωπικού ανά φοιτητή για τα Πανεπιστήμια είναι ένας διδάσκων προς είκοσι δύο φοιτητές (1/22) και για τα ΤΕΙ είναι ένας διδάσκων προς εξήντα ένα φοιτητές (1/61), κατά μέση τιμή. Η Α.ΔΙ.Π. εκτιμά ότι το παραπάνω θέμα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης και προβληματισμού μεταξύ Ιδρυμάτων και Πολιτείας, ειδικά δε υπό το πρίσμα των υφιστάμενων χρηματοδοτικών περιορισμών από τη δημοσιονομική κατάσταση της χώρας. Ενδεχόμενη αύξηση του αριθμού των εισαγόμενων στα ΑΕΙ εκ μέρους της Πολιτείας, σε σχέση με την αντίστοιχη πρόταση των Ιδρυμάτων ως προς τον αριθμό των εισακτέων, θα επιδεινώνει την κατάσταση, με αρνητικές επιπτώσεις στην ποιότητα της διδασκαλίας.

3.4 Η Έρευνα

Οι Εκθέσεις Εξωτερικής Αξιολόγησης είναι γενικά θετικές ως προς τα ακόλουθα χαρακτηριστικά της Έρευνας, που διεξάγεται στα ΑΕΙ της χώρας:

- Την αναγνώριση του ερευνητικού έργου των μελών ΔΕΠ/ΕΠ από τη διεθνή επιστημονική κοινότητα, όπως αυτό αποτυπώνεται, κατά κύριο λόγο, στις δημοσιεύσεις τους σε έγκριτα διεθνή επιστημονικά περιοδικά με κριτές και σε πρακτικά επιστημονικών συνεδρίων με κριτές, σε κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους, βιβλιοκρισίες, διακρίσεις κ.λπ.
- Τα ερευνητικά προγράμματα και τις συνεργασίες με φορείς και ιδρύματα της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Λιγότερο θετική εμφανίζεται η επίδοση ως προς την ερευνητική υποδομή. Το θέμα αυτό καταγράφεται στις Ιδρυματικές Εκθέσεις.

Χαμηλότερη επίδοση καταγράφεται αναφορικά με την ύπαρξη ερευνητικής πολιτικής, δηλαδή συστήματος στόχων, κινήτρων για διεξαγωγή έρευνας, προβολή και αξιολόγηση του ερευνητικού έργου. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι η επίδοση εξαρτάται από την εφαρμογή Προγράμματος Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας.

3.5 Οι Υποδομές

Ως προς την αξιολόγηση των υποδομών, οι Εκθέσεις Εξωτερικής Αξιολόγησης είναι, στο σύνολο τους, λιγότερο θετικές απ' ό,τι στις προαναφερθείσες κατηγορίες (Πρόγραμμα Σπουδών, Διδασκαλία, Έρευνα).

Θετική επίδοση καταγράφεται:

- στις συνεργασίες με κοινωνικούς, πολιτιστικούς και παραγωγικούς (ΚΠΠ) φορείς, στην παροχή υπηρεσιών ΚΠΠ και στις συνεργασίες των Ιδρυμάτων με τους φορείς αυτούς σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο.
- στην εισαγωγή, χρήση και αξιοποίηση νέων τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών στο εκπαιδευτικό έργο, αλλά και στις λοιπές υπηρεσίες του Ιδρύματος (ιστότοπος, e-class, Wi-Fi, κ.λπ.).

Χαμηλότερη επίδοση εμφανίζεται:

- στις βιβλιοθήκες, οι οποίες συχνά διακόπτουν συνδρομές πολύ σημαντικών σειρών επιστημονικών περιοδικών, απαραίτητων για την υποστήριξη της εκπαιδευτικής και ερευνητικής διαδικασίας των ΑΕΙ της χώρας. Η Α.ΔΙ.Π. εκτιμά ότι το πα-

ραπάνω θέμα χρήζει άμεσης αντιμετώπισης από την Πολιτεία, μέσω τακτικής επιχορήγησης της Σύμπραξης Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

- στις κτιριακές υποδομές, δηλαδή, στην επάρκεια, καταλληλότητα και λειτουργικότητα των χώρων εργαστηριακής και θεωρητικής διδασκαλίας, των γραφείων, αλλά και των υποστηρικτικών μονάδων, όπως η φοιτητική εστία, το εστιατόριο κ.λπ.

Τα θέματα Φοιτητικής Μέριμνας απαιτούν καλύτερη διαχείριση όπως: Σίτιση, Παροχή στέγης, Υγειονομική Περίθαλψη, Επιδόματα (π.χ. στεγαστικό επίδομα), Υποτροφίες ή Βραβεία, Χορήγηση δανείων, Βελτίωση της προσβασιμότητας σε Άτομα με Αναπηρία, Πρόσβαση σε αθλητικές δραστηριότητες, Πολιτιστικές και πολιτισμικές δραστηριότητες, Φοιτητικό πάσο, Υπηρεσίες Πληροφόρησης, Συνδρομή για εξεύρεση απασχόλησης, ο Συνήγορος του φοιτητή, Ψηφιακές διοικητικές υποδομές (e-γραμματεία), Ψηφιακές Παροχές (π.χ. πρόσβαση σε ακαδημαϊκά δίκτυα), Ηλεκτρονική Τάξη, Βιβλιοθήκες, Υπηρεσίες Πληροφόρησης, Υπηρεσίες συμβουλευτικής, Υπηρεσίες ψυχολογικής υποστήριξης, Ανταλλαγές Φοιτητών – Erasmus, Διδασκαλία (π.χ. Ξένων Γλωσσών).

Ακόμα χαμηλότερη επίδοση καταγράφεται σχετικά με τα θέματα καθαριότητας - φύλαξης - ασφάλειας.

3.6 Η Εξωτερική Αξιολόγηση των Ακαδημαϊκών Μονάδων και η Αυτοαξιολόγηση των Ιδρυμάτων

Η αξιολόγηση των Τμημάτων των ΑΕΙ ολοκληρώθηκε το 2014. Στην τελευταία ετήσια Έκθεσή της προς το Ελληνικό Κοινοβούλιο, η Α.ΔΙ.Π προσπάθησε να παρουσιάσει κατά τρόπο συνθετικό τα συμπεράσματα από τις αξιολογήσεις.

Με βάση την εμπειρία των Εξωτερικών Αξιολογήσεων των Ακαδημαϊκών Μονάδων, κρίνεται σκόπιμη η αναφορά στα κυριότερα συμπεράσματα, που εξήχθησαν από τη διαδικασία αυτή.

Συμπεράσματα σε επίπεδο Πολιτείας:

- Ανάγκη για διαμόρφωση Προγράμματος εθνικής στρατηγικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση.
- Ανάπτυξη εθνικής ερευνητικής πολιτικής και ενίσχυση της χρηματοδότησης της έρευνας.
- Αντιμετώπιση της μη επαρκούς, αλλά και ανισομερούς, στελέχωσης των Τμημάτων των ΑΕΙ με μόνιμο διδακτικό προσωπικό.

- Αντιμετώπιση του θέματος της μη επαρκούς, αλλά και ανισομερούς, στελέχωσης των τμημάτων των ΑΕΙ με διοικητικό και τεχνικό προσωπικό.
- Περιορισμός της γεωγραφικής διασποράς των ΑΕΙ και των Τμημάτων τους, σύμφωνα και με την προγενέστερη τοποθέτηση της Α.Δι.Π. επί του σχεδίου «ΑΘΗΝΑ».
- Περαιτέρω ανάπτυξη των κτηριακών υποδομών.
- Καθορισμός συγκεκριμένων κριτηρίων για την κατανομή της χρηματοδότησης της Ανώτατης Εκπαίδευσης.
- Αναθεώρηση των κριτηρίων εισαγωγής των φοιτητών μετά από πρόταση των ΑΕΙ.
- Τόνωση του τομέα επαγγελματικής εκπαίδευσης, με αντίστοιχη αποφόρτιση των ΑΕΙ.

Συμπεράσματα σε επίπεδο Ιδρύματος:

- Ανάγκη για καλύτερο συντονισμό και παρακολούθηση του εκπαιδευτικού έργου των ακαδημαϊκών μονάδων.
- Χάραξη ερευνητικής στρατηγικής και καινοτομίας, που θα περιλαμβάνει την οργάνωση, το συντονισμό και την παρακολούθηση του ερευνητικού έργου.
- Ενίσχυση της εξωστρέφειας και διεθνοποίησης των Ιδρυμάτων.
- Συνένωση Διαθέσιμων Πόρων (pooling of resources) για ορθολογικότερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και των υποδομών.

Συμπεράσματα σε επίπεδο Τμήματος:

- Σύνδεση της διδασκαλίας με την έρευνα.
- Ανάπτυξη στρατηγικής στην έρευνα και στη διδασκαλία, με έμφαση στην καινοτομία και στην εξωστρέφεια (ανάπτυξη σύγχρονων κατευθύνσεων).
- Ενίσχυση και ανάπτυξη σχέσεων με κοινωνικούς φορείς.

Η ΑΔΙΠ, στο πλαίσιο της διαδικασίας αξιολόγησης των Ιδρυμάτων, ολοκλήρωσε το πρώτο μέρος, δηλαδή την αυτοαξιολόγησή τους. Από τις εκθέσεις εσωτερικής αξιολόγησης των Ιδρυμάτων, παρατίθενται τα κύρια σημεία της άποψής τους για την εφαρμογή του Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας καθώς και τα κύρια σημεία που αφορούν στη στρατηγική τους.

Τα Ιδρύματα αναγνωρίζουν τη λειτουργία του Συστήματός τους για τη Διασφάλιση Ποιότητας (ΣΔΠ) ως σημαντικό εργαλείο για:

- Την ανάδειξη της πραγματικής τους εικόνας και των ακαδημαϊκών τους μονάδων, και, συνακόλουθα, τη δυνατότητα βελτίωσής τους.
- Τη δυνατότητα εντοπισμού των αδυναμιών και ισχυρών σημείων τους και, συνακόλουθα, τη διευκόλυνση σύνταξης στρατηγικής.
- Την υποστήριξη της λειτουργίας κοινωνικής λογοδοσίας μέσω του ΣΔΠ.
- Τη δημιουργία εσωτερικής κουλτούρας ποιότητας.

Τα Ιδρύματα ζητούν από την ΑΔΙΠ:

- Μεγαλύτερη τυποποίηση και σταθερότητα στις μετρήσεις του ΣΔΠ και την αποφυγή συχνών αλλαγών σε έντυπα και διαδικασίες.
- Υλοποίηση του Εθνικού Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας και ταχύτατη εγκατάστασή του.
- Επάρκεια χρόνου για την προετοιμασία τους στην εκπλήρωση των απαιτήσεων της αξιολόγησης.

Τα Ιδρύματα προτάσσουν ως στρατηγικές τους προτεραιότητες:

1. Τη συνεχή βελτίωση της εκπαίδευσης, της έρευνας και την ενδυνάμωση του ρόλου τους στην οικονομική και πολιτισμική ανάπτυξη της χώρας.
2. Την ανάπτυξη εθνικών και διεθνών συνεργασιών με στόχο την πλήρη διεθνοποίηση, τη διάχυση της γνώσης και των αποτελεσμάτων έρευνας.
3. Την αριστεία στην εκπαίδευση και την έρευνα.
4. Την ανάπτυξη της καινοτομίας και τη σύνδεσή τους με παραγωγικούς φορείς και επιχειρήσεις.
5. Την πλήρη ενσωμάτωση των ΤΠΕ στο ακαδημαϊκό και διοικητικό έργο.
6. Τη σύνδεση των αποφοίτων με την αγορά εργασίας.
7. Τη διεύρυνση του ρόλου τους στην περιφερειακή ανάπτυξη.
8. Την ανάληψη δραστηριοτήτων για την οικονομική τους βιωσιμότητα, με χρηματοδότηση από εξωτερικές πηγές.
9. Την αύξηση των άριστων φοιτητών σε όλους τους κύκλους σπουδών.
10. Την βελτίωση της θέσης τους στις λίστες κατάταξης.

Στην επόμενη ενότητα παρατίθενται οι αρχές συγκρότησης της εθνικής στρατηγικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση, σύμφωνα με την οικεία επιστημονική και διεθνή πρακτική.

4 Πλαίσιο Αρχών για την ανάπτυξη Στρατηγικής

Στη στρατηγική ανάλυση, εξετάζονται δύο ξεχωριστά, πλην όμως αλληλοεξαρτώμενα επίπεδα: (α) τα στοιχεία του εξωτερικού περιβάλλοντος των Ιδρυμάτων και (β) τα στοιχεία του εσωτερικού περιβάλλοντος των Ιδρυμάτων. Κάθε ενότητα περιλαμβάνει τις αρχές του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης, προσαρμοσμένες στις εθνικές ανάγκες, την αποστολή των Ιδρυμάτων και το όραμα για το εθνικό Σύστημα Ανώτατης Εκπαίδευσης.

4.1 Το εξωτερικό περιβάλλον των Ιδρυμάτων

Η Πολιτεία οφείλει να συγκροτεί ένα υποστηρικτικό πλαίσιο από θεσμούς και μέσα για την ανάπτυξη και αποτελεσματική λειτουργία των ΑΕΙ ως εξής:

- Ύπαρξη εθνικών αναπτυξιακών στόχων και προτεραιοτήτων, οι οποίοι να προκύπτουν από τη συμβολή και ανταλλαγή απόψεων με τους κοινωνικούς εταίρους.
- Ύπαρξη εθνικών πολιτισμικών και κοινωνικών στόχων και προτεραιοτήτων, με γνώμονα τις αρχές της ισότητας και της ίσης μεταχείρισης.
- Εθνική πολιτική Ανώτατης Εκπαίδευσης, συνδεδεμένη με την εθνική πολιτική έρευνας.
- Ύπαρξη ευνοϊκού και σταθερού εθνικού θεσμικού πλαισίου για την Ανώτατη Εκπαίδευση σε συντονισμό με το ευρωπαϊκό.
- Ύπαρξη απαραίτητης χρηματοδότησης και μεγιστοποίηση της σχέσης κόστους-οφέλους.
- Ύπαρξη σχέσης συνεργασίας πολιτείας και Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης με στόχο τη μεγαλύτερη αυτονομία και την κοινωνική λογοδοσία τους.
- Ύπαρξη εθνικού Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας (ΣΔΠ) για τη συνεχή βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών των Ιδρυμάτων προς τη χώρα, τους πολίτες και, κατά προτεραιότητα, τους φοιτητές, με την εφαρμογή πιστοποιημένων διαδικασιών στο εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον των Ιδρυμάτων.
- Εθνικό σύστημα Ανώτατης Εκπαίδευσης συντονισμένο και συνδεδεμένο με το διεθνή χώρο και τη διεθνή πραγματικότητα, με έμφαση στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΧΑΕ).
- Ύπαρξη εθνικών δυναμικών επιστημονικών μονάδων με διεθνές κύρος και αναγνώριση.
- Εγκατεστημένη δραστηριότητα κινητικότητας προς και από την Ελλάδα.

- Ύπαρξη κοινών διεθνικών προγραμμάτων σπουδών και ανάπτυξη της πρόσβασης σε αλλοδαπούς φοιτητές και διδάσκοντες μέσω της οργάνωσης εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων σε ξένες γλώσσες.

4.2 Το εσωτερικό περιβάλλον των Ιδρυμάτων

Σε επίπεδο ακαδημαϊκής συγκρότησης:

- Ύπαρξη λειτουργικών δομών των Ιδρυμάτων, λαμβάνοντας υπόψη τους υφιστάμενους πόρους, υποδομές και προσωπικό, με προορισμό την κάλυψη ενδεχόμενων κενών σε επιστημονικά αντικείμενα.
- Ύπαρξη δια-ιδρυματικής συνεργασίας, με ταυτόχρονη διατήρηση ή και ανάπτυξη της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας κάθε Ιδρύματος.
- Ύπαρξη πολιτικής αξιοποίησης υπηρετούντος ανθρώπινου δυναμικού και υπαρχουσών εκπαιδευτικών και ερευνητικών υποδομών με βάση δείκτες κατανομής ανθρώπινου δυναμικού και υποδομών στις ακαδημαϊκές μονάδες.

Σε επίπεδο ακαδημαϊκού έργου:

- Διαφοροποίηση της πρόσβασης των υποψηφίων στην Ανώτατη Εκπαίδευση (αναγνώριση της άτυπης μάθησης και πρόσβαση ανά επίπεδο εκπαίδευσης σε μια θεώρηση δια βίου μάθησης).
- Διαφοροποίηση του είδους και της μορφής προγραμμάτων σπουδών, συμπεριλαμβανομένων των εξ αποστάσεως προγραμμάτων σπουδών και άλλων μορφών φοίτησης.
- Ύπαρξη μηχανισμών στήριξης της διδασκαλίας και της μάθησης: δομές στήριξης της διδακτικής και επαγγελματικής ανάπτυξης του διδακτικού προσωπικού. Υποστήριξη φοιτητών για την αντιμετώπιση της εγκατάλειψης ή/και παράτασης των σπουδών τους.
- Ύπαρξη μηχανισμών στήριξης των αποφοίτων και σύνδεσης με το εξωτερικό περιβάλλον των ιδρυμάτων (π.χ. ΔΑΣΤΑ, Γραφεία Μεταφοράς Τεχνολογίας, ΜΟΚΕ κ.λπ.).
- Ύπαρξη μηχανισμών διευκόλυνσης της ευρύτερης πρόσβασης του ακαδημαϊκού προσωπικού στην χρηματοδοτούμενη έρευνα και δημιουργία συστήματος κινήτρων και ευνοϊκού περιβάλλοντος συμμετοχής.
- Ύπαρξη στρατηγικής ανάπτυξης ευνοϊκού περιβάλλοντος καινοτομίας.
- Ύπαρξη μηχανισμών σύνδεσης της έρευνας με τη διδασκαλία.
- Ύπαρξη μηχανισμών σύνδεσης των σπουδών με την αγορά εργασίας και την οικονομία (π.χ. πρακτική άσκηση των φοιτητών).

- Πολιτική διεπιστημονικότητας στα προγράμματα σπουδών και στην έρευνα.
- Διεθνοποίηση των σπουδών και της έρευνας.

Σε επίπεδο υπηρεσιών και υποδομών:

- Σύγχρονες κεντρικές διοικητικές υπηρεσίες και υπηρεσίες υποστήριξης του ακαδημαϊκού έργου: λειτουργία αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικής επικοινωνίας.
- Σύγχρονη οργάνωση των υπηρεσιών στήριξης της φοίτησης και των υπηρεσιών φοιτητικών παροχών (π.χ. φοιτητικές εστίες, εστιατόρια, παιδικοί σταθμοί, νηπιαγωγείο, υποτροφίες, βοηθήματα, υπηρεσίες πληροφόρησης κ.λπ.).
- Υψηλό επίπεδο λειτουργίας των υπηρεσιών ηλεκτρονικού Πανεπιστημίου/ΤΕΙ, δικτύων φωνής και δεδομένων, λογισμικού και υποστήριξης χρηστών, καθώς και διασφάλιση της διαλειτουργικότητάς τους.
- Υψηλό επίπεδο λειτουργίας των ηλεκτρονικών και περιφερειακών βιβλιοθηκών.
- Πολιτική διαχείρισης και αναβάθμισης κεντρικών και περιφερειακών κτηριακών υποδομών και υποδομών επιστημονικού εξοπλισμού.

Σε επίπεδο στρατηγικής στοχοθεσίας, διακυβέρνησης και διοίκησης:

- Ύπαρξη συστήματος στρατηγικής στοχοθεσίας, προγραμματισμού, υλοποίησης και παρακολούθησης επίτευξης των στόχων. Διαδικασίες για τον τρόπο λήψης αποφάσεων, διαδικασία παρακολούθησης της υλοποίησης και αποτίμηση των αποτελεσμάτων.
- Δομημένο εσωτερικό σύστημα λήψης αποφάσεων και εσωτερική επικοινωνία στη διακυβέρνηση του Ιδρύματος (Σύγκλητος, Επιτροπές, ηλεκτρονικές υπηρεσίες ανταλλαγής ανακοινώσεων).
- Δομημένο και λειτουργικό εσωτερικό Σύστημα Διασφάλισης Ποιότητας (ΜΟ.ΔΙ.Π.).
- Πολιτική ανάπτυξης και διαχείρισης των πόρων του Ιδρύματος: εξασφάλιση οικονομικής βιωσιμότητας, αξιοποίηση εξωτερικών πηγών χρηματοδότησης.
- Αποτελεσματικές και σύγχρονα δομημένες διοικητικές υπηρεσίες που θα αξιοποιούν την εξειδίκευση και εμπειρογνωμοσύνη στα ακαδημαϊκά θέματα.

5 Στρατηγική ανάλυση (SWOT analysis - Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats)

5.1 Θετικά, ισχυρά σημεία

Τα ΑΕΙ:

- S1.** Ως προς τη συγκρότησή τους παράγουν όλες τις βασικές ειδικότητες των επιστημονικών κατευθύνσεων.
- S2.** Βρίσκονται, κατά κανόνα, σε συντονισμό με τον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης.
- S3.** Παρέχουν δωρεάν παιδεία και συγκεντρώνουν υψηλά ποσοστά υποψηφίων.
- S4.** Εξακολουθούν να λειτουργούν ικανοποιητικά, με τις προσπάθειες του προσωπικού τους, παρά τη δημόσια υποχρηματοδότηση.
- S5.** Ορισμένα από τα Τμήματά τους κατέχουν ικανοποιητικές θέσεις στις διεθνείς κατατάξεις.
- S6.** Εμφανίζουν ικανοποιητική ερευνητική δραστηριότητα ως προς το πλήθος των δημοσιεύσεων, τη διεθνή αναγνώριση και τις επιδόσεις στην ανάληψη ανταγωνιστικών χρηματοδοτούμενων ευρωπαϊκών ερευνητικών έργων.
- S7.** Σε ορισμένα από αυτά έχουν αναδειχθεί θύλακες ερευνητικής αριστείας από την δραστηριότητα ώριμων ερευνητικών ομάδων.
- S8.** Σε όλα έχουν εγκατασταθεί και βρίσκονται σε αρχικό στάδιο λειτουργίας τα εσωτερικά Συστήματα Διασφάλισης Ποιότητας και έχουν διαπιστωθεί τα οφέλη της εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης. Δημιουργείται σταδιακά κουλτούρα ποιότητας.

5.2 Αδυναμίες

Τα ΑΕΙ:

- W1.** Υφίστανται δημόσια υποχρηματοδότηση και δημοσιονομικούς περιορισμούς κατά την ανάλωση των δαπανών.
- W2.** Τα περισσότερα χαρακτηρίζονται από έλλειψη εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης.
- W3.** Εμφανίζουν πολυδιάσπαση ανθρώπινων και υλικών πόρων.
- W4.** Υφίστανται περιορισμούς στην αυτονομία και δεν έχουν αναπτύξει επαρκώς μηχανισμούς κοινωνικής λογοδοσίας.
- W5.** Εμφανίζουν σχετική δυσλειτουργία σε θέματα διακυβέρνησης, οργάνωσης και διοίκησής τους, στη σύνταξη και επίτευξη στρατηγικών στόχων, στον προγραμματισμό, στο επίπεδο λειτουργίας των διοικητικών υπηρεσιών, στις ηλεκτρονικές

- υπηρεσίες και βιβλιοθήκες, στην ενιαία διαχείριση πόρων, στη διαχείριση υποδομών και καθαριότητας.
- W6.** Ορισμένα εμφανίζουν εσωστρέφεια και δεν έχουν σταθερούς δεσμούς με τους παραγωγικούς φορείς.
 - W7.** Παρόλο που ο μέσος ρυθμός αποφοίτησης από αυτά παραμένει σταθερός κατά την τελευταία πενταετία, εντούτοις σημειώνονται αρνητικές αποκλίσεις μεταξύ ορισμένων τμημάτων τους.
 - W8.** Παρουσιάζουν προβληματική αναλογία μεταξύ αριθμού εισακτέων και δυνατότητας εκπαίδευσής τους, λόγω αριθμητικής ανεπάρκειας διδακτικού προσωπικού και κατάλληλων υποδομών.
 - W9.** Σε ορισμένες περιπτώσεις εμφανίζουν προβληματική αναλογία μεταξύ διδασκόντων και φοιτητών.
 - W10.** Εμφανίζουν συνεχή μείωση του διδακτικού προσωπικού και θέσεων απασχόλησης, λόγω συνταξιοδοτήσεων, παγώματος των προσλήψεων και διαρροής ενεργού διδακτικού προσωπικού στο εξωτερικό.
 - W11.** Σε ορισμένες περιπτώσεις διαθέτουν πενιχρές υποδομές.
 - W12.** Παρουσιάζουν μικρή εστίαση στα μαθησιακά αποτελέσματα, την επικαιροποίηση των προγραμμάτων σπουδών και τη σύνδεση της έρευνας με τη διδασκαλία.
 - W13.** Δε διαθέτουν επαρκή συστήματα παρακολούθησης της επαγγελματικής σταδιοδρομίας των αποφοίτων και ως εκ τούτου εμφανίζουν αδυναμία σύνταξης στρατηγικής για πρόσβαση των αποφοίτων στην αγορά εργασίας.
 - W14.** Υστερούν σε εργαστηριακές υποδομές και σε υποδομές φοιτητικής μέριμνας.
 - W15.** Παρουσιάζουν διαρροή φοιτητών, ειδικά αυτών που φοιτούν μακριά από τον τόπο διαμονής της οικογένειάς τους (οικονομικές δυσκολίες στέγασης, σίτισης, μετακίνησης).
 - W16.** Κατά τις πρόσφατες ακαδημαϊκές περιόδους, καταγράφουν μείωση των αιτήσεων για μεταπτυχιακές σπουδές με δίδακτρα.

5.3 Ευκαιρίες- Προοπτικές

- O1.** Αύξηση της ζήτησης για πτυχία Ανώτατης Εκπαίδευσης και της συμμετοχής ανθρώπων διαφορετικών ηλικιών στο πλαίσιο της διά βίου μάθησης και εναλλακτικών μορφών φοίτησης(εξ αποστάσεως και μερική φοίτηση).
- O2.** Αύξηση της προοπτικής προσέλκυσης ξένων φοιτητών λόγω της γενικευμένης τάσης για ανώτατες σπουδές.
- O3.** Προοπτική χρηματοδότησης από εξωτερικές πηγές κοινών διεθνών προγραμμάτων σπουδών όλων των επιπέδων.
- O4.** Προοπτική χρηματοδότησης από εξωτερικές πηγές κοινών διεθνών ερευνητικών προγραμμάτων.

- 05.** Προοπτική χρηματοδότησης των δραστηριοτήτων καινοτομίας και μεταφοράς τεχνολογίας από ευρωπαϊκές πηγές.
- 06.** Προοπτική χρηματοδότησης των κρίσιμων αναγκών της Ανώτατης Εκπαίδευσης από το ΕΣΠΑ.
- 07.** Προοπτική εξασφάλισης πρόσθετων πόρων των Ιδρυμάτων από την ανάπτυξη δραστηριοτήτων δια βίου μάθησης και άλλων μορφών εκπαίδευσης (εξ αποστάσεως εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση κ.λπ.).
- 08.** Δυνατότητα εξεύρεσης πόρων για επένδυση σε επιστημονικές υποδομές με ανταποδοτικότητα.
- 09.** Ύπαρξη ισχυρών φορέων ή ενώσεων των ευρωπαϊκών ΑΕΙ, ευρωπαϊκών δικτύων για θέματα της Ανώτατης Εκπαίδευσης και των ευρωπαϊκών φορέων για τη Διασφάλιση Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση.
- 010.** Αυξημένη δυνατότητα των ΑΕΙ για τη βελτίωση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης και τη διασύνδεσή τους με τα ευρωπαϊκά και διεθνή συστήματα διασφάλισης ποιότητας.
- 011.** Δυνατότητα καλύτερης πρόσβασης της ΑΔΙΠ στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης λόγω ένταξής της ως πλήρους μέλους της ENQA.

5.4 Κίνδυνοι-Απειλές

- T1.** Δημογραφική κρίση και υπογεννητικότητα με μελλοντικές επιπτώσεις στον αριθμό των υποψηφίων για Ανώτατη Εκπαίδευση.
- T2.** Κίνδυνος οικονομικού μααρασμού των Ιδρυμάτων, ως αποτέλεσμα αποστέρησης των εθνικών πιστώσεων.
- T3.** Δυσλειτουργική διαχείριση του ΕΣΠΑ ως σημαντικής πηγής χρηματοδότησης των ΑΕΙ, με κίνδυνο απώλειας πόρων.
- T4.** Κίνδυνος μεγάλης «διαρροής εγκεφάλων» (brain drain) από τα ελληνικά ΑΕΙ προς το εξωτερικό, εξαιτίας της μακροχρόνιας οικονομικής κρίσης.
- T5.** Κίνδυνος δραματικής συρρίκνωσης του διδακτικού προσωπικού των Ιδρυμάτων από τη γήρανση του προσωπικού τους και από την αδυναμία αντικατάστασής του.
- T6.** Κίνδυνος αποξένωσης των Ιδρυμάτων από το διεθνές περιβάλλον και τον ευρωπαϊκό χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης, λόγω της μακροχρόνιας οικονομικής κρίσης.
- T7.** Κίνδυνος υποχώρησης των ελληνικών ακαδημαϊκών επιδόσεων έναντι του διεθνούς επιστημονικού ανταγωνισμού, λόγω συρρίκνωσης των διαθέσιμων πόρων.
- T8.** Χαμηλές δαπάνες για έρευνα και τεχνολογία.
- T9.** Ασυμβατότητες μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας στον τομέα της Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΤΑ).

T10. Ασυμβατότητα με τον ΕΧΑΕ, λόγω απουσίας Εθνικού Πλαισίου Προσόντων (ΕΠΠ), με κίνδυνο σοβαρών επιπτώσεων στην ποιότητα των προγραμμάτων σπουδών και την επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων.

6 Πλαίσιο Διάγνωσης Στρατηγικής

Ιδιαίτερα θετικές προοπτικές (S - O)

S6, S7 – O3, O4, O5, O8

Οι ικανότητες και οι υψηλές επιδόσεις του ελληνικού ερευνητικού δυναμικού των ΑΕΙ, σε συνδυασμό με τις ευκαιρίες χρηματοδότησης, μπορούν να οδηγήσουν στην προσέλκυση και αξιοποίηση νέων πρόσθετων εξωτερικών χρηματοδοτήσεων για έρευνα & καινοτομία, υπό την προϋπόθεση χορήγησης κινήτρων και δημιουργίας ευνοϊκού περιβάλλοντος.

S8 – O6, O9, O10, O11

Ανάπτυξη της εξωστρέφειας των Ιδρυμάτων και διευκόλυνση πρόσβασής τους στον ΕΧΑΕ (δικτύωση και διεθνοποίηση), με την αξιοποίηση και εφαρμογή του Εθνικού Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας (ΑΔΙΠ – ΜΟΔΙΠ).

Συνεχής βελτίωση των σπουδών, της έρευνας και της καινοτομίας, με την παραγωγή όλο και υψηλότερων επιδόσεων, μέσω της χρηματοδότησης του ΕΣΠΑ 2014-2020, ώστε να ολοκληρωθεί η εθνική δομή Διασφάλισης Ποιότητας στην ΑΔΙΠ και στα Ιδρύματα (ΜΟΔΙΠ).

Αντιμετωπίσιμες απειλές (S - T)

S4, S5, S6, S7, S8 – T2, T6, T7, T8

Ο κίνδυνος αποξένωσης των Ιδρυμάτων από το διεθνές περιβάλλον και ο κίνδυνος μείωσης των ακαδημαϊκών επιδόσεων μπορούν να αντιμετωπιστούν:

- με την αξιοποίηση των δυναμικών ερευνητικών ομάδων διεθνούς κύρους
- με το Σύστημα Διασφάλισης Ποιότητας

με την προϋπόθεση ότι τα Ιδρύματα και η ΑΔΙΠ θα λάβουν την κατάλληλη θεσμική και οικονομική υποστήριξη από την πολιτεία και το ΕΣΠΑ.

S1, S4, S5, S6, S7, S8 – T2, T3

Το δυναμικό κομμάτι της Ανώτατης Εκπαίδευσης μπορεί να συμβάλει στην άμυνα της χώρας μας εναντίον της κρίσης. Η έλλειψη δημόσιων πιστώσεων μπορεί εν μέρει να καλυφθεί από αυτοχρηματοδότηση των Ιδρυμάτων, μέσω της ενεργοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού και της πιστοποιημένης εκπαίδευσης καθώς και μέσα από τη δόμηση εσωτερικών αποτε-

S1, S2, S3, S4, S5 - O1, O2, O7

Ανάπτυξη δραστηριοτήτων δια βίου μάθησης και εναλλακτικών μορφών εκπαίδευσης, λόγω αυξημένης ζήτησης και παροχής καλής ποιότητας σπουδών όλων των ειδικοτήτων. Ανάπτυξη ειδικών δράσεων για τους επί πτυχίω φοιτητές και τους αποφοίτους με σκοπό την καλύτερη πρόσβαση τους στην αγορά εργασίας (επιχειρηματικότητα στα προγράμματα σπουδών, πρακτική άσκηση, ΔΑΣΤΑ, ΜΟΚΕ, κ.λπ.).

λεσματικών συστημάτων διαχείρισης των πόρων τους.

Πιθανές χαμένες ευκαιρίες (W-O)

W7, W8, W9, W10, W13 - O1, O2, O6

Η σημειούμενη αύξηση των εισαγόμενων φοιτητών, με δεδομένη τη μείωση των ακαδημαϊκών πόρων και υποδομών, συνιστά αρνητική προϋπόθεση για την αξιοποίηση ευκαιριών προσέλευσης αλλοδαπών φοιτητών και παροχής πρόσθετων υπηρεσιών εκπαίδευσης σε άλλες ηλικιακές ομάδες. Για να μη χαθούν αυτές οι ευκαιρίες απαιτείται αφενός μεν αναβάθμιση των υποδομών και του ανθρώπινου δυναμικού (ΕΣΠΑ), αφετέρου δε ανάπτυξη θεσμών αυτοχρηματοδότησης των Ιδρυμάτων, με εισφορές και δίδακτρα των εκπαιδευομένων των

Σοβαροί κίνδυνοι (W-T)

W1, W2, W3, W4, W5 – T4, T5, T8, T9

Οι συνεχώς μειούμενοι υλικοί και ανθρωπίνι πόροι των ΑΕΙ είτε λόγω συνταξιοδότησης είτε λόγω διαρροής επιστημόνων προς το εξωτερικό, σε συνδυασμό με την απειλή συνέχισης της οικονομικής κρίσης, μπορούν να οδηγήσουν το εθνικό σύστημα Ανώτατης Εκπαίδευσης σε παρακμή. Πρέπει να ληφθούν δραστικά μέτρα για τη συγκράτηση του επιστημονικού δυναμικού των Ιδρυμάτων με τη δημιουργία προϋποθέσεων δημιουργικής απασχόλησης, δίκαιων οικονομικών απολαβών και βελτίωση του ακαδημα-

παραπάνω κατηγοριών.

ϊκού περιβάλλοντος (ΕΣΠΑ).

W5, W6, W11, W12, W13, W14, W15, W16 - T1, T2, T10

Κίνδυνος μείωσης των φοιτητών και των αποφοίτων, εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, η οποία οδηγεί σε διαρροή προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών και υποψηφίων διδασκόντων από τα ασθενέστερα οικονομικά στρώματα με δεδομένη και τη δημογραφική κρίση. Ο κίνδυνος αυτός οδηγεί σε αντίστροφα αποτελέσματα για την επίτευξη του ευρωπαϊκού στόχου για επίτευξη ποσοστού 40% πτυχιούχων ΑΕΙ επί του πληθυσμού. Επιπλέον, η υστέρηση σε εργαστηριακές και υποδομές φοιτητικής μέριμνας, σε συνδυασμό με τις αδυναμίες των προγραμμάτων σπουδών καθώς και την ανεπάρκεια υποστήριξης της επαγγελματικής σταδιοδρομίας των αποφοίτων θα δημιουργήσουν αρνητικούς ρυθμούς αποφοίτησης, γεγονός το οποίο απομακρύνει από τον παραπάνω στόχο του 40%. Χρειάζεται να ενισχυθούν οι υποδομές και οι υπηρεσίες φοιτητικής μέριμνας, να αναβαθμιστούν οι εκπαιδευτικές υποδομές, οι υπηρεσίες και να βελτιωθεί το σύστημα διαχείρισής τους.

7 Συστάσεις για τη συγκρότηση της εθνικής στρατηγικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση και διατύπωση στρατηγικών στόχων και δράσεων.

Στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, το Υπουργείο Παιδείας έθεσε τους Στρατηγικούς Στόχους για την Ανώτατη Εκπαίδευση, οι οποίοι εξειδικεύονται σε αντίστοιχες δράσεις που τους προωθούν.

Η ΑΔΙΠ, στην παρούσα έκφραση γνώμης, λαμβάνει υπόψη τον παραπάνω εθνικό στρατηγικό σχεδιασμό και προσαρμόζει τις προτάσεις της σε στόχους, συστάσεις και αντίστοιχες δράσεις, όπως προκύπτουν από την ανάλυση των δεδομένων, που αποκτήθηκαν από το έργο της.

7.1 Στρατηγικοί Στόχοι

7.1.1 Αναβάθμιση της ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης.

Με τον παραπάνω στόχο, επιδιώκεται η αναβάθμιση, η αποτελεσματική διαχείριση και συντήρηση της υλικοτεχνικής υποδομής των Ιδρυμάτων (εργαστηριακός εξοπλισμός, κτιριακές παρεμβάσεις στις υποδομές των Ιδρυμάτων, εξοπλισμοί πληροφορικής κ.λπ.), που απαιτείται για την υλοποίηση των δράσεων.

Η σημειούμενη αύξηση των εισαγόμενων φοιτητών, με δεδομένη τη μείωση των ακαδημαϊκών πόρων και υποδομών, συνιστά αρνητική προϋπόθεση για την αξιοποίηση ευκαιριών προσέλκυσης αλλοδαπών φοιτητών και παροχής πρόσθετων υπηρεσιών εκπαίδευσης σε άλλες ηλικιακές ομάδες. Για να μη χαθούν αυτές οι ευκαιρίες απαιτείται:

- Αναβάθμιση των εκπαιδευτικών υποδομών (φυσικών και ψηφιακών) και βελτίωση του συστήματος διαχείρισής τους.

Η αρνητική πρόβλεψη μείωσης των φοιτητών και των αποφοίτων, εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, η οποία οδηγεί σε διαρροή προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών και υποψηφίων διδακτόρων από τα ασθενέστερα οικονομικά στρώματα με δεδομένη και τη δημογραφική κρίση. Ο κίνδυνος αυτός οδηγεί σε αντίστροφα αποτελέσματα για την επίτευξη του ευρωπαϊκού στόχου για επίτευξη ποσοστού 40% πτυχιούχων ΑΕΙ επί του πληθυσμού. Επιπλέον, η υστέρηση σε εργαστηριακές και υποδομές φοιτητικής μέριμνας, σε συνδυασμό με τις αδυναμίες των προγραμμάτων σπουδών καθώς και την ανεπάρκεια υποστήριξης της επαγγελματικής σταδιοδρομίας των αποφοίτων θα δημιουργήσουν αρνητικούς ρυθμούς αποφοίτησης, γεγονός το οποίο απομακρύνει

από τον παραπάνω στόχο του 40%. Για να αποτραπεί αυτό το αρνητικό ενδεχόμενο χρειάζεται:

- Ενίσχυση των υποδομών και των υπηρεσιών φοιτητικής μέριμνας.

Συστάσεις:

1. Αναβάθμιση και συντήρηση των εκπαιδευτικών υποδομών με παράλληλη αντιμετώπιση της πολυδιάσπασης των ανθρώπινων και υλικών πόρων μέσω της δημιουργίας οικονομιών κλίμακος στα ΑΕΙ και βελτίωση των συστημάτων διαχείρισής τους.
2. Ενίσχυση της Φοιτητικής Μέριμνας, η οποία αφορά: (α) στην πρόσβαση σε παροχές και δραστηριότητες, (β) στις ηλεκτρονικές υπηρεσίες προς το φοιτητή, (γ) στις εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες πέραν των σπουδών και (δ) σε συμβουλευτικές υπηρεσίες.

Οι δράσεις που προτείνονται είναι:

- ❖ Η δημιουργία και η εκμετάλλευση κοινών εργαστηριακών εγκαταστάσεων, όπου αυτό είναι εφικτό.
- ❖ Η ολοκλήρωση και διασύνδεση των πληροφοριακών συστημάτων σε επίπεδο Ιδρύματος.
- ❖ Η αναδιοργάνωση των διοικητικών υπηρεσιών σε λειτουργικότερη και αποδοτικότερη βάση: μεταφορά του προγράμματος ανασυγκρότησης των διοικητικών υπηρεσιών που προβλεπόταν να χρηματοδοτηθεί από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Διοικητικής Μεταρρύθμισης.
- ❖ Την ένταση της ψηφιοποίησης των παρεχόμενων υπηρεσιών φοιτητικής μέριμνας (διοικητικής υποστήριξης των φοιτητών, υπηρεσίες πληροφόρησης, κ. λπ).
- ❖ Δεδομένου ότι οι υλικοτεχνικές υποδομές των ΑΕΙ είναι σε μικρό βαθμό συμβατές με τις προδιαγραφές προσβασιμότητας των ΑΜΕΑ, θα πρέπει να αναληφθούν δράσεις προς την κατεύθυνση της βελτίωσης της προσβασιμότητας των ΑΜΕΑ στις υπηρεσίες φοιτητικής μέριμνας και της δημιουργίας των απαραίτητων ειδικών υποδομών.

7.1.2 Βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και του ανοιχτού χαρακτήρα της Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Με το στόχο αυτό, επιδιώκεται διαρκής βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης με την εφαρμογή του Εθνικού Συστήματος

Διασφάλισης Ποιότητας, κυρίως μέσα από την ακαδημαϊκή πιστοποίηση των προγραμμάτων σπουδών και των εσωτερικών Συστημάτων Διασφάλισης Ποιότητας των Ιδρυμάτων καθώς και μέσα από την ολοκλήρωση και διαλειτουργικότητα των πληροφοριακών συστημάτων της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Επιπλέον, επιδιώκεται το άνοιγμα της Ανώτατης Εκπαίδευσης σε ευρύτερες κοινωνικές ομάδες με την ταυτόχρονη διεύρυνση των πόρων της.

Συνεχής βελτίωση των σπουδών, της έρευνας και της καινοτομίας, με την παραγωγή όλο και υψηλότερων επιδόσεων, μέσω της χρηματοδότησης του ΕΣΠΑ 2014-2020, ώστε να ολοκληρωθεί η εθνική δομή Διασφάλισης Ποιότητας στην ΑΔΙΠ και στα Ιδρύματα (ΜΟΔΙΠ).

Ανάπτυξη της εξωστρέφειας των Ιδρυμάτων και διευκόλυνση πρόσβασής τους στον ΕΧΑΕ (δικτύωση και διεθνοποίηση), με την αξιοποίηση και εφαρμογή του Εθνικού Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας (ΑΔΙΠ – ΜΟΔΙΠ).

Το δυναμικό κομμάτι της Ανώτατης Εκπαίδευσης μπορεί να συμβάλλει στην άμυνα της χώρας μας εναντίον της κρίσης. Η έλλειψη δημόσιων πιστώσεων μπορεί εν μέρει να καλυφθεί από αυτοχρηματοδότηση των Ιδρυμάτων, μέσω της ενεργοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού και της πιστοποιημένης εκπαίδευσης καθώς και μέσα από τη δόμηση εσωτερικών αποτελεσματικών συστημάτων διαχείρισης των πόρων τους.

Συστάσεις:

1. Βελτίωση του Εθνικού Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας και ωρίμανση της λειτουργίας των δομών του (ΑΔΙΠ, ΜΟΔΙΠ).
2. Αντιμετώπιση της δημόσιας υποχρηματοδότησης με αναζήτηση εναλλακτικών οικονομικών πόρων.
3. Ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης της Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Οι δράσεις που προτείνονται είναι:

- ❖ Ολοκλήρωση των ιδρυματικών αξιολογήσεων, πιστοποίηση των Συστημάτων Διασφάλισης Ποιότητας των Ιδρυμάτων και ακαδημαϊκή πιστοποίηση των προγραμμάτων σπουδών.
- ❖ Οργανωτική και λειτουργική ανάπτυξη των ΜΟΔΙΠ για την εκπλήρωση της αποστολής τους και των υποχρεώσεών τους στο πλαίσιο του Εθνικού Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας.
- ❖ Εγκατάσταση, λειτουργία και συντήρηση του Εθνικού Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας.
- ❖ Εξέλιξη και επικαιροποίηση του συνόλου των δεικτών και κριτηρίων ποιότητας.

- ❖ Βελτίωση της επιστημονικής υποδομής της ΑΔΙΠ για την αύξηση της τεχνογνωσίας και εμπειρογνωμοσύνης της, με την εκπόνηση εξειδικευμένων μελετών (απασχόληση των αποφοίτων των ελληνικών ΑΕΙ, πλήρες κόστος και χρηματοδότηση των ΑΕΙ, εισροές και εκροές εκπαιδευομένων κ.λπ.).
- ❖ Παροχή υποστήριξης της ΑΔΙΠ προς τα ΑΕΙ με μετάδοση της διεθνούς εμπειρίας και πρακτικής, για τη συγκρότηση και την υλοποίηση της στρατηγικής τους.
- ❖ Παροχή υποστήριξης της ΑΔΙΠ προς την Πολιτεία για τη διαμόρφωση και υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση.
- ❖ Οργανωτική και λειτουργική ανάπτυξη της ΑΔΙΠ με την αναγκαία στελέχωση για την εκπλήρωση της αποστολής της αλλά και των υποχρεώσεών της ως πλήρους μέλους της ΕΝQA.
- ❖ Άνοιγμα της Ανώτατης Εκπαίδευσης σε όλες τις ηλικιακές ομάδες, καθώς και στο διεθνή χώρο, με την ανάπτυξη πρόσθετων μορφών εκπαίδευσης όπως προγράμματα εξ αποστάσεως, σπουδές με μερική φοίτηση, μεταπτυχιακά με δίδακτρα μέσω της προσέλκυσης και αλλοδαπών φοιτητών.
- ❖ Ανάπτυξη μηχανισμών στήριξης της διδασκαλίας και της μάθησης: δημιουργία δομών στήριξης της διδακτικής και επαγγελματικής ανάπτυξης του διδακτικού προσωπικού.
- ❖ Στήριξη της φοίτησης (ακαδημαϊκοί σύμβουλοι, πρόσθετες μορφές μάθησης, φοιτητικά δάνεια και υποτροφίες κ.λπ.) για την αντιμετώπιση της εγκατάλειψης ή/και παράτασης των σπουδών τους..
- ❖ Καθιέρωση διαφοροποιημένης πρόσβασης εκπαιδευομένων στη μάθηση.
- ❖ Ποικιλία στα είδη και τις μορφές προσφερομένων προγραμμάτων σπουδών (e-curriculum).
- ❖ Υποστήριξη και παρακολούθηση της απασχόλησης των αποφοίτων (σύνδεση με την κοινωνία και την οικονομία).

7.1.3 Βελτίωση της πρόσβασης στη δια βίου μάθηση, αναβάθμιση των προσόντων και σύνδεση εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας.

Ανάπτυξη δραστηριοτήτων δια βίου μάθησης και εναλλακτικών μορφών εκπαίδευσης, λόγω αυξημένης ζήτησης και παροχής καλής ποιότητας σπουδών όλων των ειδικοτήτων. Ανάπτυξη ειδικών δράσεων για τους επί πτυχίω φοιτητές και τους αποφοίτους με σκοπό την καλύτερη πρόσβαση τους στην αγορά εργασίας (επιχειρηματικότητα στα προγράμματα σπουδών, πρακτική άσκηση, ΔΑΣΤΑ, ΜΟΚΕ, κ.λπ.).

Συστάσεις:

1. Ενεργοποίηση του συστήματος διά βίου μάθησης στα ΑΕΙ.
2. Ανάπτυξη οριζόντιων δεξιοτήτων και επιχειρηματικότητας.
3. Ολοκλήρωση της αλυσίδας Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων - πιστοποίηση προγραμμάτων σπουδών - επαγγελματικά δικαιώματα στην Ανώτατη Εκπαίδευση.

Οι δράσεις που προτείνονται είναι:

- ❖ Επικαιροποίηση γνώσεων επιστημονικών και επαγγελματικών κλάδων μέσω της οργάνωσης προγραμμάτων Δια Βίου Μάθησης που απευθύνονται σε επαγγελματίες, επιστήμονες και στελέχη επιχειρήσεων.
- ❖ Ανοικτή εκπαίδευση ειδικά στον 2^ο κύκλο σπουδών (εξ αποστάσεως και μερικής φοίτησης προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών).
- ❖ Προσαρμογή της εκπαιδευτικής διαδικασίας των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στην πρακτική αξιοποίηση καινοτομιών: α) αυτόνομα μαθήματα επιχειρηματικότητας στα προγράμματα σπουδών, β) καλύτερη αξιοποίηση υφιστάμενων εργαλείων επικοινωνίας με επιχειρήσεις (λειτουργία γραφείων διασύνδεσης, career days) - οργάνωση κοινών δράσεων πανεπιστημίων που απευθύνονται στο ίδιο target group επιχειρήσεων.
- ❖ Προώθηση καινοτομικών ιδεών, μεταπτυχιακών και προπτυχιακών φοιτητών με τη συνδρομή έμπειρων επιχειρηματιών.
- ❖ Μονάδες Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας (ΜΟΚΕ) Πανεπιστημίων.
- ❖ Κυψέλες Επιχειρηματικότητας.
- ❖ Ολοκλήρωση ενεργειών για τις απαιτούμενες νομοθετικές ρυθμίσεις ως προς το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων της Ανώτατης Εκπαίδευσης.

7.1.4 Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας.

Οι ικανότητες και οι υψηλές επιδόσεις του ελληνικού ερευνητικού δυναμικού των ΑΕΙ, σε συνδυασμό με τις ευκαιρίες χρηματοδότησης, μπορούν να οδηγήσουν στην προσέλκυση και αξιοποίηση νέων πρόσθετων εξωτερικών χρηματοδοτήσεων για έρευνα & καινοτομία, υπό την προϋπόθεση χορήγησης κινήτρων και δημιουργίας ευνοϊκού περιβάλλοντος.

Οι συνεχώς μειούμενοι υλικοί και ανθρώπινοι πόροι των ΑΕΙ είτε λόγω συνταξιοδότησης είτε λόγω διαρροής επιστημόνων προς το εξωτερικό, σε συνδυασμό με την απειλή συνέχισης της οικονομικής κρίσης, μπορούν να οδηγήσουν το εθνικό σύστημα Ανώτατης Εκπαίδευσης σε παρακμή. Πρέπει να ληφθούν δραστικά μέτρα για τη συγκράτηση

του επιστημονικού δυναμικού των Ιδρυμάτων με τη δημιουργία προϋποθέσεων δημιουργικής απασχόλησης, δίκαιων οικονομικών απολαβών και βελτίωση του ακαδημαϊκού περιβάλλοντος (ΕΣΠΑ).

Συστάσεις:

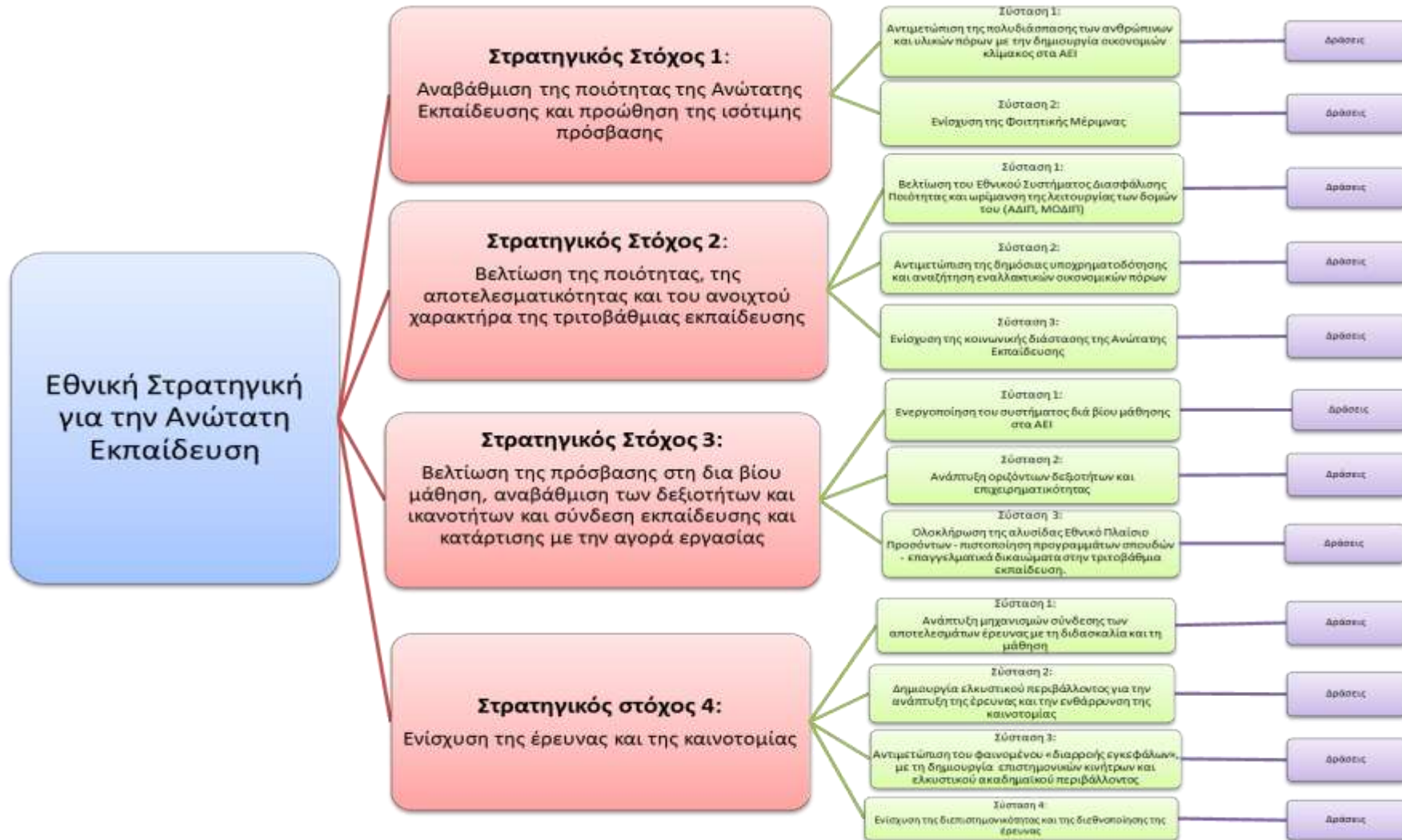
1. Ανάπτυξη μηχανισμών σύνδεσης των αποτελεσμάτων έρευνας με τη διδασκαλία και τη μάθηση.
2. Δημιουργία ελκυστικού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη της έρευνας και την ενθάρρυνση της καινοτομίας
3. Αντιμετώπιση του φαινομένου «διαρροής εγκεφάλων», με τη δημιουργία επιστημονικών κινήτρων και ελκυστικού ακαδημαϊκού περιβάλλοντος.
4. Ενίσχυση της διεπιστημονικότητας και της διεθνοποίησης της έρευνας.

Οι δράσεις που προτείνονται είναι:

- ❖ Εμπλουτισμός των προγραμμάτων σπουδών με μαθήματα ερευνητικής μεθοδολογίας.
- ❖ Ενσωμάτωση νέων γνώσεων που παράγονται από την ερευνητική δραστηριότητα στο περιεχόμενο των προγραμμάτων σπουδών και τη διδασκαλία στο πλαίσιο της πιστοποίησης των προγραμμάτων σπουδών. Παράλληλη αύξηση της διδακτικής ικανότητας του διδακτικού προσωπικού με σκοπό την αύξηση της ποιότητας διδασκαλίας και μάθησης με την εισαγωγή δράσεων κατάρτισης του διδακτικού προσωπικού.
- ❖ Διάχυση της πληροφορίας για τη διεξαγόμενη έρευνα με οργανωμένο τρόπο στα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών (εισαγωγή διαλέξεων με αντίστοιχο περιεχόμενο στο πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών).
- ❖ Ανάπτυξη σχέσεων ερευνητών και επιχειρήσεων και φορέων που προσφέρουν κοινωνικό και πολιτισμικό έργο, σε ζητούμενες εφαρμογές ερευνητικών αποτελεσμάτων.
- ❖ Χρηματοδότηση ειδικών προγραμμάτων για την ενθάρρυνση της καινοτομίας.
- ❖ Δημιουργία κουλτούρας καινοτομίας στα Ιδρύματα.
- ❖ Ενίσχυση μετα-διδακτόρων ερευνητών μέσω χρηματοδότησης ερευνητικών έργων.
- ❖ Υποτροφίες για μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές.
- ❖ Δημιουργία ειδικών θέσεων απασχόλησης κάτω από μία οριζόντια δράση και συνεννόηση μεταξύ Υπουργείων και αρμόδιων φορέων.
- ❖ Συνέχιση των ερευνητικών προγραμμάτων ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ, ΘΑΛΗΣ, ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ με έμφαση στο διεπιστημονικό και διεθνή χαρακτήρα τους.

- ❖ Χρηματοδότηση της δημιουργίας νέων επιστημονικών αντικειμένων και αντίστοιχων προγραμμάτων σπουδών (1^{ου} και 2^{ου} κύκλου).
- ❖ Χρηματοδότηση δράσεων ανάπτυξης καινοτομίας όπως παραγωγή και κατοχύρωση νέων προϊόντων και υπηρεσιών και συμμετοχή σε διεθνείς εκθέσεις καινοτομίας και τεχνολογίας.
- ❖ Ενίσχυση των δράσεων μεταφοράς τεχνολογίας των ΑΕΙ.

7.2 Απεικόνιση Στρατηγικού και Επιχειρησιακού Προγραμματισμού

7.3 Προγραμματισμός Δράσεων

Στρατηγικός Στόχος 1. Αναβάθμιση της ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης.						
Συστάσεις	Δράσεις	Χρονοδιάγραμμα	Φορέας Υλοποίησης	Άξονας Προτεραιότητας	Ειδικός Στόχος	Προϋπολογισμός
1. Αναβάθμιση και συντήρηση των εκπαιδευτικών υποδομών με παράλληλη αντιμετώπιση της πολυδιάσπασης των ανθρώπινων και υλικών πόρων μέσω της δημιουργίας οικονομικών κλίμακας στα ΑΕΙ και βελτίωση των συστημάτων διαχείρισής τους	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Η δημιουργία και η εκμετάλλευση κοινών εργαστηριακών εγκαταστάσεων, όπου αυτό είναι εφικτό. ❖ Η ολοκλήρωση και διασύνδεση των πληροφοριακών συστημάτων σε επίπεδο Ιδρύματος. ❖ Η αναδιοργάνωση των διοικητικών υπηρεσιών σε λειτουργικότερη και αποδοτικότερη βάση: μεταφορά του προγράμματος ανασυγκρότησης των διοικητικών υπηρεσιών που προβλεπόταν να χρηματοδοτηθεί από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Διοικητικής Μεταρρύθμισης. 	2016 -2020	ΑΕΙ	Άξονας 6: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ		
2. Ενίσχυση της Φοιτητικής Μέριμνας, η οποία αφορά: (α) στην πρόσβαση σε παροχές και δραστηριότητες, (β) στις ηλεκτρονικές υπηρεσίες	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Την ένταξη της ψηφιοποίησης των παρεχόμενων υπηρεσιών φοιτητικής μέριμνας (διοικητικής υποστήριξης των φοιτητών, υπηρεσίες πληροφόρησης, κ. λπ). 	2016 -2020	ΑΕΙ	Άξονας 6: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ		

<p>προς το φοιτητή, (γ) στις εκπαιδευτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες πέραν των σπουδών και (δ) σε συμβουλευτικές υπηρεσίες</p>	<p>❖ Δεδομένου ότι οι υλικοτεχνικές υποδομές των ΑΕΙ είναι σε μικρό βαθμό συμβατές με τις προδιαγραφές προσβασιμότητας των ΑΜΕΑ, θα πρέπει να αναληφθούν δράσεις προς την κατεύθυνση της βελτίωσης της προσβασιμότητας των ΑΜΕΑ στις υπηρεσίες φοιτητικής μέριμνας και της δημιουργίας των απαραίτητων ειδικών υποδομών.</p>					
<p>Στρατηγικός Στόχος 2: Βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και του ανοιχτού χαρακτήρα της Ανώτατης Εκπαίδευσης.</p>						
Συστάσεις	Δράσεις	Χρονοδιάγραμμα	Φορέας Υλοποίησης	Άξονας Προτεραιότητας	Ειδικός Στόχος	Προϋπολογισμός
<p>1. Βελτίωση του Εθνικού Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας και ωρίμανση της λειτουργίας των δομών του (ΑΔΙΠ, ΜΟ-ΔΙΠ).</p>	<p>❖ Εξέλιξη και επικαιροποίηση του συνόλου των δεικτών και κριτηρίων ποιότητας</p> <p>❖ Ολοκλήρωση των ιδρυματικών αξιολογήσεων, πιστοποίηση των Συστημάτων Διασφάλισης Ποιότητας των Ιδρυμάτων και ακαδημαϊκή πιστοποίηση των προγραμμάτων σπουδών</p> <p>❖ Εγκατάσταση, λειτουργία και συντήρηση του Εθνικού Ολοκληρωμένου</p>	<p>2016 -2020</p>	<p>ΑΕΙ</p>	<p>Άξονας 6: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ</p>		

	<p>Πληροφοριακού Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Βελτίωση της επισημονικής υποδομής της ΑΔΙΠ για την αύξηση της τεχνογνωσίας και εμπειρογνωμοσύνης της, με την εκπόνηση εξειδικευμένων μελετών(απασχόληση των αποφοίτων των ελληνικών ΑΕΙ, πλήρες κόστος και χρηματοδότηση των ΑΕΙ, εισροές και εκροές εκπαιδευομένων κλπ) ❖ Παροχή υποστήριξης της ΑΔΙΠ προς τα ΑΕΙ με μετάδοση της διεθνούς εμπειρίας και πρακτικής, για τη συγκρότηση και την υλοποίηση της στρατηγικής τους ❖ Παροχή υποστήριξης της ΑΔΙΠ προς την Πολιτεία για τη διαμόρφωση και υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση ❖ Οργανωτική και λειτουργική ανάπτυξη της ΑΔΙΠ με την αναγκαία στελέχωση για την εκπλήρωση της αποστολής της αλλά και των υποχρεώσεών της ως πλήρους μέλους της 					
--	--	--	--	--	--	--

	<p>ΕΝQA</p> <p>❖ Οργανωτική και λειτουργική ανάπτυξη των ΜΟΔΙΠ για την εκπλήρωση της αποστολής τους και των υποχρεώσεών τους στο πλαίσιο του Εθνικού Συστήματος Διασφάλισης Ποιότητας</p>					
<p>2. Αντιμετώπιση της δημόσιας υποχρηματοδότησης και αναζήτηση εναλλακτικών οικονομικών πόρων:</p>	<p>❖ άνοιγμα της Ανώτατης Εκπαίδευσης σε όλες τις ηλικιακές ομάδες, καθώς και στο διεθνή χώρο, με την ανάπτυξη πρόσθετων μορφών εκπαίδευσης όπως προγράμματα εξ αποστάσεως, σπουδές με μερική φοίτηση, μεταπτυχιακά με δίδακτρα μέσω της προσέλευσης και αλλοδαπών φοιτητών.</p>	<p>2016 -2020</p>	<p>ΑΕΙ</p>	<p>Άξονας 6: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ</p>		
<p>3. Ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης της Ανώτατης Εκπαίδευσης.</p>	<p>Ανάπτυξη μηχανισμών στήριξης της διδασκαλίας και της μάθησης: δημιουργία δομών στήριξης της διδακτικής και επαγγελματικής ανάπτυξης του διδακτικού προσωπικού.</p> <p>Στήριξη της φοίτησης (ακαδημαϊκοί σύμβουλοι,</p>	<p>2016 -2020</p>	<p>ΑΕΙ</p>	<p>Άξονας 6: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ</p>		

	<p>πρόσθετες μορφές μάθησης, φοιτητικά δάνεια και υποτροφίες κ.λπ.) για την αντιμετώπιση της εγκατάλειψης ή/και παράτασης των σπουδών τους..</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Καθιέρωση διαφοροποιημένης πρόσβασης εκπαιδευομένων στη μάθηση ❖ Ποικιλία στα είδη και τις μορφές προσφερομένων προγραμμάτων σπουδών (e-curriculum) ❖ Στήριξη της φοίτησης (ακαδημαϊκοί σύμβουλοι, στήριξη της μάθησης, κ.λπ.) ❖ Υποστήριξη και παρακολούθηση της απασχόλησης των αποφοίτων (σύνδεση με την κοινωνία και την οικονομία). 					
Στρατηγικός Στόχος 3. Βελτίωση της πρόσβασης στη δια βίου μάθηση, αναβάθμιση των δεξιοτήτων και ικανοτήτων και σύνδεση εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας.						
Συστάσεις	Δράσεις	Χρονοδιάγραμμα	Φορέας Υλοποίησης	Άξονας Προτεραιότητας	Ειδικός Στόχος	Προϋπολογισμός
1. Ενεργοποίηση του συστήματος δια βίου μάθησης στα ΑΕΙ.	Επικαιροποίηση γνώσεων επιστημονικών και επαγγελματικών κλάδων. Ανοικτή εκπαίδευση ειδικά	2016 -2020	ΑΕΙ	Άξονας 7: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥ-		

	στον 2 ^ο κύκλο σπουδών (εξ αποστάσεως και μερικής φοίτησης προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών).			ΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ		
2. Ανάπτυξη οριζόντιων δεξιοτήτων και επιχειρηματικότητας	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Προσαρμογή της εκπαιδευτικής διαδικασίας των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στην πρακτική αξιοποίηση καινοτομιών: α) αυτόνομα μαθήματα επιχειρηματικότητας στα προγράμματα σπουδών, β) καλύτερη αξιοποίηση υφιστάμενων εργαλείων επικοινωνίας με επιχειρήσεις (λειτουργία γραφείων διασύνδεσης, careerdays) - οργάνωση κοινών δράσεων πανεπιστημίων που απευθύνονται στο ίδιο targetgroup επιχειρήσεων ❖ Προώθηση καινοτομικών ιδεών, μεταπτυχιακών και προπτυχιακών φοιτητών με τη συνδρομή έμπειρων επιχειρηματιών ❖ Μονάδες Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας (ΜΟΚΕ) Πανεπιστημίων ❖ Κυψέλες Επιχειρηματικότητας 	2016 -2020	ΑΕΙ	Άξονας 7: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ		

3. Ολοκλήρωση της αλυσίδας Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων - πιστοποίηση προγραμμάτων σπουδών - επαγγελματικά δικαιώματα στην Ανώτατη Εκπαίδευση.	❖ Ολοκλήρωση ενεργειών για τις απαιτούμενες νομοθετικές ρυθμίσεις ως προς το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων της Ανώτατης Εκπαίδευσης.	2016 -2020	ΑΕΙ	Άξονας 7: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ		
Στρατηγικός Στόχος 4 . Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας						
Συστάσεις	Δράσεις	Χρονοδιάγραμμα	Φορέας Υλοποίησης	Άξονας Προτεραιότητας	Ειδικός Στόχος	Προϋπολογισμός
1. Ανάπτυξη μη-χανισμών σύνδεσης των αποτελεσμάτων έρευνας με τη διδασκαλία και τη μάθηση.	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Εμπλουτισμός των προγραμμάτων σπουδών με μαθήματα ερευνητικής μεθοδολογίας. ❖ Ενσωμάτωση νέων γνώσεων που παράγονται από την ερευνητική δραστηριότητα στο περιεχόμενο των προγραμμάτων σπουδών και τη διδασκαλία στο πλαίσιο της πιστοποίησης των προγραμμάτων σπουδών. . Παράλληλη αύξηση της διδακτικής ικανότητας του διδακτικού προσωπικού με σκοπό την αύξηση της ποιότητας διδασκαλίας και μάθησης με την εισαγωγή δράσεων κατάρτισης του διδακτικού προσωπικού. 					

	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Διάχυση της πληροφορίας για τη διεξαγόμενη έρευνα με οργανωμένο τρόπο στα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών (εισαγωγή διαλέξεων με αντίστοιχο περιεχόμενο στο πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών). 					
2. Δημιουργία ελκυστικού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη της έρευνας και την ενθάρρυνση της καινοτομίας	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ανάπτυξη σχέσεων ερευνητών και επιχειρήσεων φορέων που προσφέρουν κοινωνικό και πολιτισμικό έργο σε ζητούμενες εφαρμογές ερευνητικών αποτελεσμάτων. ❖ Χρηματοδότηση ειδικών προγραμμάτων για την ενθάρρυνση της καινοτομίας. ❖ Δημιουργία κουλτούρας καινοτομίας στα Ιδρύματα. 					
3. Αντιμετώπιση του φαινομένου «διαρροής εγκεφάλων», με τη δημιουργία επιστημονικών κινήτρων και ελκυστικού ακαδημαϊκού περι-	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ενίσχυση μεταδιδασκτόρων ερευνητών μέσω χρηματοδότησης ερευνητικών έργων. ❖ Υποτροφίες για μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές. 					

βάλλοντος.	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Δημιουργία ειδικών θέσεων απασχόλησης κάτω από μία οριζόντια δράση και συνεννόηση μεταξύ Υπουργείων και αρμόδιων φορέων. 					
4. Ενίσχυση της διεπιστημονικότητας και της διεθνοποίησης της έρευνας	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Συνέχιση των ερευνητικών προγραμμάτων ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ, ΘΑΛΗΣ, ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ με έμφαση στο διεπιστημονικό και διεθνή χαρακτήρα τους. ❖ Χρηματοδότηση της δημιουργίας νέων επιστημονικών αντικειμένων και αντίστοιχων προγραμμάτων σπουδών (1^{ου} και 2^{ου} κύκλου). ❖ Χρηματοδότηση δράσεων ανάπτυξης καινοτομίας όπως παραγωγή και κατοχύρωση νέων προϊόντων και υπηρεσιών και συμμετοχή σε διεθνείς εκθέσεις καινοτομίας και τεχνολογίας. ❖ Ενίσχυση των δράσεων μεταφοράς τεχνολογίας των ΑΕΙ. 					

8 Παραρτήματα

- 8.1 Παράρτημα 1: Ποιοτική Αποτίμηση Ιδρυματικών Εκθέσεων Εσωτερικής Αξιολόγησης**
- 8.2 Παράρτημα 2: Ρυθμός Αποφοίτησης ανά έτος ανά Ίδρυμα (Σύγκριση 2009 – 2013)**
- 8.3 Παράρτημα 3: Απόκλιση μεταξύ Απαιτούμενου και Διαθέσιμου Διδακτικού Προσωπικού**
- 8.4 Παράρτημα 4: Απόκλιση Μεταξύ Εισακτέων και Φοιτητών/Σπουδαστών που μπορεί να εκπαιδεύσει το Ίδρυμα**